

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Banca Poporală” Dej, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare” Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chiorana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia” Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănițerul”, „Hategana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Industria”, „Iulia”, „Lipovana”, „Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”, „Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”, „Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgheana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VIII.

Sibiu, 30 Septembrie 1906.

Nr. 39.

Chestiunea economică română.

III.

Al doilea factor important, chemat să contribuie în măsură însemnată la delăturarea stării retrograde în cultura practică a vieții poporului nostru și prin aceasta la emanciparea socială și economică a lui este Asociațiunea.

Înainte de a vorbi însă despre problemele Asociațiunii relativ la opera de emancipare socială și economică a poporului, să ni-se îngăduie o mică digresiune.

Nu există instituțiune românească asupra căreia opiniunile oamenilor — cu deosebire în ceea ce privește misiunea ei — să fie atât de diferite ca asupra Asociațiunii. Cauza e după modesta noastră părere faptul, că până acum n'au făcut o distincțiune mai pronunțată în problemele Asociațiunii, conform necesităților claselor sociale față de cari ea are rol de factor cultural. Nu s'a făcut aceea ce alții — de pildă Strossmayer la Croați — a făcut de mult stabilind cele mai precise limite pentru rolul cultural al „Matica”-ei croate față de clasa cultă, clasa intelectualilor și față de clasa poporului propriu zis, a țărâniei, un lucru care neapărat trebuie făcut și la noi. Avem două clase sociale, avizate la rolul cultural al Asociațiunii și anume: clasa intelectualilor în mare parte cu cultura străină, adecă câștigată în școli străine și clasa țărâniei, lipsită aproape cu totul de cultura practică a vieții. Dacă, amăsurat acestei stări, s'ar izbuti să se precizeze și la noi problemele Asociațiunii astfel, că sub cultura clasei intelectualilor să se înțeleagă stăruința de a da un timbru românesc și național unei culturi deja câștigate, iar prin cultura poporului propagarea și popularizarea

în rândurile acestuia a tuturor cunoștințelor necesare pentru traiu, existență și lupta vieții — firește acestea pe lângă cultivarea părții de cultură națională —, desigur că s'ar clarifica și la noi situația nedumerită de astăzi a problemelor acestei instituțiuni culturale, iar noi la rândul nostru am putea preciza în mod clar îndatoririle ei cu privire la rolul ce trebuie să-l aibă în acțiunea de emancipare socială și economică a poporului nostru. Într'un astfel de caz, în misiunea Asociațiunii față de cultura poporului propriu zis, problemele culturii economice ar trebui să fie prima preocupățiune a ei. Aceste premise, revenim la obiect.

*

Potrivit organizațiunii de azi a ei, activitatea Asociațiunii în chestiunile culturii economice va trebui să se manifeste în două direcțiuni și anume: activitatea organelor centrale și activitatea organelor externe și subalterne.

Activitatea celor dintâi în chestiunea culturii economice a poporului va trebui să meargă mână în mână cu activitatea de aceeaș natură a învățământului în sensul indicat deja în articolul nostru precedent. Lucrările acestor două instituțiuni: Școala și Asociațiunea vor trebui să se întregească reciproc.

Când ne-am exprimat părerea, că în programul școlii populare și de adulți să se introducă astfel de obiecte, iar celor existente să li-se dea o astfel de interpretare încât să corăspundă cât mai bine sferei de activitate și trebuințelor reale ale poporului nostru, ne-am gândit și la Asociațiune, ca una care poate da școlii cel mai folositor ajutor în direcția aceasta. Știind anume, că în scopul amintit vor trebui întreprinse anumite lucrări pentru întocmirea și scrierea cărților de lipsă școlii populare și cele de

adulți, am ajuns la convingerea, că în săvârșirea acestor lucrări, Asociațiunea cu mijloacele ei intelectuale și materiale ne-ar putea fi de mare ajutor și de mult folos. Ea are astăzi două puteri tinere de muncă, are pe membrii secțiunilor sale și pe orișicine dintre cei pricepuți ai noștri cu ajutorul cărora — dacă s'ar începe o lucrare sistematică și stăruitoare — în scurtă vreme s'ar putea duce la îndeplinire toate lucrările amintite și s'ar putea scrie toate cărțile de lipsă pentru învățătura economică și practică din școala poporală și cea pentru adulți. Cu ajutorul ei s'ar putea întocmi — mai departe — pe sama tineretului cele mai bune cărți de lectură cu exemple și sfaturi demne de urmat pentru toți ceice vor să lupte pe terenele activității economice.

În sfârșit pe sama învățământului nostru mediu, pentru care am amintit că ar fi de lipsă o bibliotecă potrivită unei educațiuni mai corăspunzătoare trebuințelor vieții practice, Asociațiunea deasemenea ne-ar putea face bune servicii, fie prin tipărirea lucrărilor originale succese de cuprins economic, fie prin traduceri și localizări nimerite. În privința aceasta ea ar trebui să ceară avizul celor ce cunosc literaturile străine de specialitate, să le ceară chiar sucursul la traducerea și prelucrarea lucrărilor mai alese și mai potrivite împrejurărilor noastre. Toate aceste ar trebui făcute, cu atât mai mult cu cât și în privința rentabilității astfel de întreprinderi literare, ar fi la tot cazul asigurate, având Asociațiunea la spatele ei mulțimea de școli române cu miile lor de școlari. Dar din seria acestor preocupățiuni a organelor centrale ale Asociațiunii, firește, nu va trebui lăsată nici biblioteca poporală, care și până acum, mulțumită dlor Negruțiu și Dr. Moldovan ne-a dat bune lucrări în chestiunile de interes economic pentru popor. Cele mai înbelșugate roade așteptăm însă dela revista poporală a secretarului literar, care — dată fiind inteligența viitorului ei director — de bună samă că va ști să afe măsura cea mai dreaptă a materiilor economice de tractat.

*

O parte însemnată de activitate va reveni însă — cum am amintit — organelor externe și subalterne ale tovărășiei noastre culturale, cari însă — dacă e vorba ca lucrarea lor să fie armonică și unitară — vor trebui direcționate și supravegiate din centru. În privința activității acestor organe suntem de părere că prin mijlocirea lor să se continue cu stăruință sistemul prelegerilor poporale. Adevărat, că azi n'avem nici

destui și nici corăspunzători prelegători poporali. Ar fi însă o nebulie din parte-ne a ne pune mâinile în sân și a aștepta până se vor forma. Asociațiunea trebuie să caute toate mijloacele posibile ca și cu prelegătorii ce îi avem prelegerile să se înmulțască și îmbunătățască. În scopul acesta ne-am permite două propuneri. Cea dintâi e ca Asociațiunea să întocmească o bibliotecă de specialitate din cele mai bune lucrări române și străine din domeniul agriculturii, horticulturii, viticulturii, instrumentelor și industriei agricole etc, pe care s'o împrumute celor ce se vor angaja ca prelegători. A doua propunere a noastră ar fi, ca, în lipsa de specialiști, să ne divizăm și împărțim rolurile astfel încât lucrările noastre să fie de calitate superioară. E cert, că un laic nu se va putea ocupa cu succes cu prea multe chestiuni. Va fi de ajuns însă ca fiecare dintre noi să-și aleagă una sau două chestiuni, dar apoi cu acele să se ocupe serios și temeinic. La acest loc involuntar ne aducem aminte de un prietin, bun prelegător, care și-a ales o singură temă pentru prelegerile poporale și anume mașina de sămănat, dar pe care a studiat-o atât de bine încât nici cel mai bun specialist nu l'ar fi întrecut în priceperea de a o arăta și explica poporului ascultător. Exemplul e, credem, destul de evident. El poate fi urmat de mulți dintre intelectualii noștri.

Ce lucru cuminte ar fi dacă fiecare dintre noi ne-am alege câte un subiect potrivit și am prelege poporului cu mai multă cunoștință și pricepere. Unul ar putea vorbi de pildă despre cultura cerealelor, altul despre creșterea vitelor, un al treilea despre pomărit și legumărit, un al patrulea despre cânepă și in, ciară și miere, în sfârșit un al cincilea despre mașinile agricole și iarăș un al șaselea despre industria domestică. Atunci prelegerile noastre ar putea fi bune și fără specialiști, iar plângerilor și nemulțămirilor de azi li-s'ar pune capăt. Ba noi mergem și mai departe și propunem, ca în legătură cu prelegerile poporale să se dea mai multă atențiune expozițiunilor pentru popor, cari sunt cel mai excelent mijloc de a-l familiariza cu ideile de progres și a-l îndemna la îmbunătățirea sorții sale materiale. Omul mai curând învață din ceea ce vede, decât din ceea ce i-se spune. Expozițiile de cari vorbim ar constă cu deosebire din obiectele privitoare la viața și ocupațiunile poporului dela țară: vite de soiul cel mai bun, cari sunt de prima lipsă pentru nutremântul și îmbrăcămintea țaranului, cele mai bune specii

de cereale, de poame și legume, de nutreț, de plante textile, de instrumente agricole și pentru industria de casă, articole de manufactură ca pânză și țesături de lână, articole de cojocărie și blănărie, toate dintre cele mai alese atât ca utilitate cât și ca gust. Expozițiile de acest fel sunt la ordinea zilei în toate țările culte.

Să ne închipuim acum că suntem la o adunare de ale asociațiunii, fie generală, fie cercuală, la care s'ar aranja o astfel de expoziție. Ce ocazie minunată pentru oamenii noștri de a se ține prelegeri. Unul ar arăta care sunt cele mai bune soiuri de vite, cum trebuiesc ținute și îngrijite ca să ajungem la rasele cele mai alese. Altul, cu grăunțele de grâu în mână ar arăta cum au a se produce cerealele cele mai bune și de preț. Al treilea ar vorbi despre poame și secretele grădinăritului, pe când un al patrulea despre stupi și miere. În fine alți cărturari ar servi cu lămuriri despre instrumentele agricole și industria domestică, despre modul de a ne îmbrăca bine, curat, frumos și eștin.

În acest chip, poporul ar simți mai bine binefacerile Asociațiunii. El ar vede azi, ar deprinde și practica mâne până ce ne-am pomeni că a devenit cu totul altul. Știm bine că lucrul va merge greu. Ori cât de greu însă, trebuie făcut, căci cine voiește — zice o vorbă veche — poate.

În sfârșit deși numai cele zise până aci sunt destule probleme pentru Asociațiune, totuș acesteia, ca singura și cea mai însemnată instituțiune culturală dela noi i-se mai impune a se ocupa și cu chestiunile științifice din domeniul materiilor de economie națională și sociologie. Toate cercetările și studiile menite să deschidă calea și să pregătească acțiunile mai mari economice și sociale vor trebui să se facă cu concursul Asociațiunii. Chestiunea cooperativelor, chestiunea agrară, industrială și socială, cu un cuvânt chestiunile timpului modern, nu va fi permis să rămână streine de preocupățiunile celor chemați a conduce destinele Asociațiunii.

Mărturisim și recunoaștem înșine că e cam mult ceea ce pretindem dela Asociațiune în scopul participării sale la opera emancipării sociale și economice a poporului nostru. Când mai zilele trecute expuneam unui cunoscut vederile noastre în aceasta privință, ascultându-ne cu răbdare ne întimpină cu cuvintele: *Magna Petis — Phaëton!!* Credem!! Cu toate acestea Asociațiunea e datoare cu rezolvirea acestor lucrări cari toate la un loc formează una dintre multele pro-

bleme ale chestiunii economice române. Alt-cum orice altă activitate a ei pe alte terene, fie cât de mănoasă, rămâne un lux fără folos și periculos.

I. I. L.

Replătirea depozitelor spre fructificare.

(Fine).

III. Biletele de control.

Biletele de control nu sunt o invențiune nouă la casele de păstrare. Esența lor este, că fiecărui deponent i-se dă, la cerere, afară de libel, încă un bilet, provăzut cu un număr diferit de al libelului, bilet care trebuie păstrat din partea deponentului separat de libel. La aceasta îl face ațent pe deponent și o notă specială de pe libel. La ridicări de bani biletul de control trebuie prezentat deodată cu libelul, căci alteum institutul deneagă replătirea banilor până atunci, până când prezentatorul libelului nu se legitimează ca îndreptățit la ridicarea banilor. Pentruca funcționarii institutului să observe imediat că de libel se ține și un bilet de control, împrejurarea aceasta se face evidentă pe însuș libelul cu o ștampilă roșie și se introduce și în registrul de depuneri la contul deponentului.

În Germania biletele de control s'au introdus la foarte multe institute de bani și s'au constatat a fi practice, bucurându-se de tot mai mare popularitate la publicul deponent. La Cassa de păstrare din Bremea din 160,000 de bilete de depozite au fost provăzute cu bilete de control 57,000. Biletele de control se tipăresc ori pe pânză ori pe carton tare, ori se fac din metal în formă de monete. Biletele din pânză ori carton sunt mai ieftine, dar au desavantajul că se pot ușor falsifica și uita în libel. Cele din metal, în formă de monete, sunt ce este drept mai scumpe, dar mai practice, căci se pot purta în punga cu bani sau dacă sunt găurite, deponentul le poate lega cu un șiret de grumaz.

Biletele de control se manipulează diferit la singuraticile institute de bani. Ce privește înainte de toate numerotarea: numărul biletului de control poate fi acelaș cu al libelului sau poate fi altul. Acesta din urmă oferă deponentului siguranță mai mare, căci falsificarea este mai grea, dacă biletul de control are alt număr decât libelul. Numărul biletului trebuie ținut secret, ca să-l știe numai deponentul și institutul de bani.

Manipulația biletelor de control mai poate diferi și în ce privește modul cum se face evident pe libel și la contul deponentului liberarea biletului de control, fără conșiderare dacă este vorba de o depunere nouă ori veche. La cele mai multe institute se imprimă cu ștampila pe libel și la contul deponentului liberarea biletului de control. Numărul biletului de control se notează numai la contul deponentului în registrul de depuneri, dar nu și pe libel.

Cea mai bună procedură este, ca numărul de control, diferit de numărul libelului, să se noteze numai în cartea de depuneri, iar pe libel numai împrejurarea că s'a liberat un bilet de control.

Nu incapa îndoială, că sistemul biletelor de control apără în mod eficace pe deponenți contra abuzurilor; dar și sistemul acesta își are desavantajile sale. El se potrivește mai cu seamă trebuințelor institutelor mai mari. La institute mici unde funcționarii cunosc personal majoritatea clienților, deponenții

ar fi expuși eventual la incomodări fără senz, când ar voi să și ridice banii în persoană și și-ar fi uitat acasă ori n'ar află momentan biletul de control. De aceea multe institute de bani își rezervă mâna liberă în ce privește replătirea depozitului în sensul: că sunt îndreptățite, dar nu și obligate a denega replătirea banilor, dacă nu li-se prezintă biletul de control.

Accentuăm mai departe că biletele de control sunt de folos numai pentru oamenii mai săraci. Deponenții mai bine situați n'au așa lipsă de bilete de control, fiindcă dispun de casse cu incuietoare bune. Altcum stă lucrul cu muncitorul, servitorii, oamenii mai săraci. Aceștia își păstrează libelul de depozit la un loc cu alte obiecte de preț a lor, ușor accesibile nu numai membrilor familiei lor, ci și altora; aceștia își pot păstra apoi biletul de control în portofel sau și-l pot anima de grumaz. Având biletul de control la sine omul se poate depărta mai liniștit de acasă, sigur fiind că a treia persoană nu poate abuză de libelul său de depunere.

Sistemul bicicletelor de control este numai în acel caz folositor, dacă deponenții uezază de el în mod rațional, adică păstrează libelul de depozit și biletul de control separate una de alta, la loc diferit. Dar aceasta nu totdeauna este așa. Din contră cei mai mulți oameni în neorientarea lor păstrează amândouă (biletul de control și libelul) la un loc, și aceasta cu atât mai mult, cu cât în caz de a-și perde biletul de control ar întâmpina greutăți la ridicarea banilor. Căci dacă se perde biletul de control institutul de bani trebuie să cerceteze riguros îndreptățirea prezentatorului libelului. Experiența a arătat, că ceice ridică fără îndreptățire depozitele spre fructificare se recrutează în cele mai multe cazuri dintre cei aparținători casei, cari știu să ajungă tocmai așa la biletul de control, ca și la libelul de depozit. Acestea sunt tot avantajii ale sistemului bicicletelor de control. Marea incomodare, ce i-se poate cauza deponențului prin acest sistem, adeseori nu echivalează cu siguranța ce i-se oferă. Din motivul acesta introducerea bicicletelor de control încă nu este pretutindenea și în tot cazul recomandabilă.

IV. Lozinca (deviza).

Esența acestui sistem constă în aceea, că institutul de bani la cererea deponențului notează în cartea de depozite o lozinică și replătirea banilor o face pendentă, afară de prezentarea libelului, încă și de indicarea corectă cu graiul sau în scris a lozinței (devizei). Pentru a atrage atențiunea funcționarilor institutului este uz a face un semn oarecare și pe libel, din care să se vadă imediat existența unei lozințe.

Lozinca este introdusă la multe institute de bani, și trebuie recunoscut, că ea oferă deponenților siguranță mai mare. Prezentatorul libelului primește suma ce o reclamează numai dacă rostește corect lozinca, la din contră trebuie să-și documenteze în mod neexcepționabil îndreptățirea de a ridica banii. După revocarea lozinței vechi, poate primi, la dorință, alta nouă, dar de sine înțeles își poate susține și spori și fără aceasta depunerea. Institutul de bani prin cercetarea identității, celui ce ridică banii ia asupra-și o răspundabilitate mai mare, întocmai ca atunci, când lipsește biletul de control. Din motivul acesta multe casse de păstrare enunță în statute, că nu iau răspundabilitate, ci sunt numai îndreptățite a pretinde lozinca la replătiri ori a cerceta identitatea și îndreptățirea celui ce prezintă libelul. Lozinca și-o alege de regulă deponențului după plac și poate fi un nume, număr

etc. Ea trebuie aleasă, după posibilitate așa, ca să se poată ușor țineă minte, manipula și să nu îngreuneze circulația băncii. De cele mai multeori se iau ca lozinică anul nașterii, numele de botez al deponențului numele vreunui membru al familiei, al unui riu, țări etc.; pentru mai mare siguranță este conștient ca deponențului să-și noteze undeva lozinca, fără ca un neinițiat să știe despre ce este vorba, d. ex. în „Notes“-ul său, în bibliie ori altă carte, ce o are la îndemână. Dacă deponențului moare, lozinca-și perde valoarea, prin urmare institutul de bani replătește erezilor depunerea fără lozinca, dupăce aceia s'au legitimat ca erezi legali. Pentru lozinca nu se iau taxe, dar dacă deponențului își uită lozinca și prin aceasta dă institutului de lucru, este just a calcula o taxă minimală sub titlul de legitimarea identității.

În general nu i-se poate atribui lozinței nici o însemnătate mai mare decât bicicletelor de control. Lozinca are poate avantajul că se manuiază mai ușor; deponențului mai inteligent, care știe țineă secret lozinca și și-o știe notă bine, ea oferă o siguranță mare. La ridicarea banilor lozinca poate fi transmisă și prin poște mai lesne, decât biletul de control; în fine nu se poate perde și nu poate ajunge în posesiunea unor rudenii rele. Are însă și lozinca desavantajele sale. În prima linie ea nu prea poate fi folosită de reuniuni și societăți. Ori de câteori lozinca nu se poate comunica, banca trebuie să procedă cu grijă deosebită, dacă este ca ocrotirea deponențului să nu devină iluzorie. Va să zică îngreunează mersul afacerilor, întocmai ca și biletul de control, dacă nu mai mult, pentrucă funcționarul trebuie să ceară dela deponenț totdeauna întâi de toate lozinca, intrucât aceasta nu se dă în scris, ca și când ar aceluși libel biletul de control. Lozinca cauzează deponențului, care vorește să ajungă grabnic la banii săi, neplăceri și potentează răspundabilitatea funcționarilor institutului. Cel mai mare defect al lozinței însă este că se poate ușor uită și confundă. Acest defect îl vor simți cu deosebire deponenții mai puțin inteligenți, cari uită ușor lozinca ori o notează la un loc unde pot dă și alții ușor de ea.

Pentru delăturarea acestui desavantaj s'au ivit cele mai variate propuneri în corporațiunile și foile de specialitate. Confor uneia din aceste propuneri, originea lozințelor se poate împărți în 4 categorii și anume: 1. numele vreunei persoane iubite; 2. obiecte, mâncări, ocupațiuni de predilecție; 3. nume de localități; 4. data unor evenimente însemnate. Cu provocare la vreuna din aceste categorii, funcționarilor cassei de păstrare le stă în putință a veni în ajutorul memoriei slăbite a deponenților.

Conform unei alte propuneri: anul nașterii deponențului se notează la institut (d. ex. 9 V. 1873) și deponențului primește ca lozinca, fără ca să i-se comunice acest secret, inversul acestui număr, adică numărul 953781. Dacă mai târziu nu este în stare a dă lozinca, atunci cassa de păstrare îl poate aduce la ea, dupăce i s'a comunicat exact etatea deponențului. Un bun cunoscător de oameni din America a venit la ideea, că cea mai bună lozinca este numele de față al mamei deponențului. Numele acesta deponențului nu-l poate uită, iar un nechemat nu-l știe. Aceasta procedură ar avea și avantajul, că deponențului ar vedea interesul băncii față de referințele sale familiare ceea ce, din motive psihologice, i-ar mări încrederea față de bancă. Propunerea aceasta se înțelege nu este acceptabilă, pentrucă statistica arată, că tocmai neamurile apropiate ori cele mai apropiate sunt acelea, cari mai de multeori se ating fără autorizare

de depunerile rudeniilor lor. Aceștia toți vor ști să spună băncii cu înlesnire numele de fată al mamei deponentului. Prin urmare nu se poate afla un mijloc atât de sigur, care să impedeze uitarea lozinței.

Să ne cugetăm numai la oameni bătrâni ori de aceia, cari vin numai rar la cassa de păstrare ori nu allá notița referitoare la lozință. Se poate întâmpla, ca memoria sau intelectul deponentului să stăbească. Nu fiecare ține secret lozința, ei mulți o comunică altora, în special și membrilor familiei. Dacă la ridicarea banilor lozința se comunică verbal la ghișeu băncii, ea poate fi auzită și de alții, dacă se alătură pe hârtie, aceasta poate fi uitată în libel și-i vine bine hoțului. Deponentul trebuie să se prezinte todeauna în persoană la institut; dacă nu o poate face aceasta, este d. ex. bolnav sau absent, când poate are mai mare necesitate de bani cruțați, atunci trebuie să comunice lozința și altuia, presupunând, se înțelege, că peste tot mai este în stare a câștiga lozința.

O interesantă propunere face o foaie de specialitate germană. Ca lozință recomandă soldul ultim evident în libelul de deponit, cu adaugerea unor numeri (cifre) aleși de deponent. Presupunând că soldul este $K 100$ și lozința $1-20$, atunci lozința ar fi la început 101 . Dacă deponentul depune mai târziu $K 10$, atunci lozința va fi $110 + 2 = 112$; dacă ridică $K 30$, lozința este $80 + 3 = 83$. Lozința resp. numărul fundamental institutul îl notează la poziția respectivă a contului de deponit d. ex. de primadată 1 , a doua oară 2 și a treia oară 3 . Propunerea aceasta este ne-realizabilă în praxă. Atât pentru institut, cât și pentru client procedura este greoaie și indicarea greșită a numărării, ce figurează drept lozință ar provoca inevitabil diferențe și explicațiuni.

Va să zică lozința încă are desavantajii, întocmai ca și biletele de control. Valoarea ei este relativă; deoparte îngreunează circulația și de altă parte nu oferă nici deponentului siguranță destulă.

Trad. după „Közgazdaság”.

✪

„Un proiect în interesul maghiarimei ardelenne”.

În Nr. 38 dela 23 I. c. al revistei „Erdélyi Gazda” din Cluj se publică sub titlul din fruntea acestui articol un proiect de acțiune în interesul maghiarimei ardelenne, în interesul conservării și promovării progresului ei pe toate terenele.

Dăm pe scurt în cele următoare cuprinsul acestui articol.

Autorul este de părere, că chestiunea maghiarimei ardelenne numai comitatele sunt chemate să o promoveze cu succes.

Nu e iertat să se lase interesele maghiarimei ardelenne numai în grija statului, ci să pășească pe terenul faptelor și comitatele și societatea, pentru că pe acest teren amândouă au datorințe mari și spre acest scop ele sunt cele mai chemate. La această lucrare trebuie angajate toate cele 15 comitate ardelenne, ajutându-se și întregindu-se unele pe altele. Pentru că 15 comitate împreună cu societatea acestora, stăruint către unul și acelaș scop, pot face mai mult decât cea mai puternică potestate a statului, nu numai pentru redobândirea teritorului pierdut ce privește limba, ci și pentru atragerea către rasa maghiară.

Rasa maghiară trebuie îngrijită, trebuie să i-se caute condiții de muncă și ocupațiune, pentru stavi-

lirea emigrării; fiindcă numai aceia emigrează, cari, necăpătând de lucru trebuie să iee lumea 'n cap.

Astăzi ajutorul e ușor pentru că — cum se zice în numitul articol — o bună parte a proprietății e încă în mâinile maghiarimii, ceea ce mâne nu va mai fi, pentru că zi de zi se nimicește câte un proprietar mijlociu; în mâinile maghiarimii se găsește o parte considerabilă a industriei, marea rețea de căi ferate, comerțul, întreprinderile industriei mari etc.

Proiectul de salvare este următorul:

1. În toate cele 15 comitate ardelenne se va înființa câte o societate de apărare. În această să fie atrași marii și micii proprietari, fabricanții, comercianții, conducătorii instituțiilor, conducătorii orașelor și satelor și institutele financiare.

Aceste societăți vor țineă în fiecare săptămână câte o adunare, la care să se prezinte din fiecare comună cel puțin câte un membru și aici se vor pune la cale neamănat toate chestiunile. În fiecare an cele 15 societăți din comitate vor designa câte o persoană, cari vor avea să se adune împreună, pe rând în fiecare comitat, ca prin această atingere să se chibzuiască cele ce sunt de făcut și direcția în care să se lucreze.

2. Pentru conservarea pământului maghiar se va înființa deosebit în fiecare comitat câte un fond la dispoziția societăților numite.

3. Se va crea un oficiu de acțiune, a cărui chemare — afară de afacerile oficioase — să fie a supraveghii interesele maghiarimei din toate comunele, a stă în atingere cu membrii din comune și a cere dela ei raport în fiecare săptămână asupra chestiunilor ce obvin la maghiarimea din comună.

Va avea de problemă ținerea în evidență a proprietăților și proprietarilor mari, mijlocii și mici din comitat, în caz de schimbări câștigarea de informațiuni bune la timp, și dacă undeva se arată pericol, acesta îl va arăta adunării generale sau va împiedecă vânzarea proprietății, ori va pregăti lucrurile astfel ca ea să ajungă în mâni maghiare.

Va mijloci vânzări și cumpărări de proprietăți. Va ajuta îndeosebi pe micii proprietari să-și procure proprietăți corespunzătoare în regiunile locuite de naționalități

Va stărui — chiar și în interesul marilor proprietari — ca fiecare din ei să colonizeze, și numai de probă, câte o familie pe câte un teritor de 5—10 jugăre, ori prin vânzare ori pe calea exarendării.

4. Fiecare societate să-și facă de problemă a consolidă în cercul său toate institutele financiare maghiare din comitat, a le câștigă pentru această chestiune și a le aplecă să ajute societatea în acțiunile sale.

5. Va stărui pentru dislocarea favorabilă maghiarimei a meseriașilor, lucrătorilor și servitorilor, prisosul din Săcuime și pe ceice voiesc să emigreze îi va așeză în astfel de comune, unde se intenționează a asigură majoritate pe seama maghiarimei; se poate și mai mult: golarile din Săcuime le va suplini cu muncitori sași și români, unde aceștia, încunjurați numai de maghiari, într'un deceniu se vor contopi.

6. Va purtă evidență sau va face statistică și despre aceea, că în cari comune maghiarimea a scăzut în număr și avere.

Societățile din vorbă vor stărui ca Maghiarii să nu facă împrumuturi dela băncile săsești și românești.

În regiunile maghiare se vor înființa institute de credit pentru ca în chipul acesta să se reducă circulația institutelor financiare ale naționalităților.

Emigrarea Săcuilor se va stavili numai căutând pentru ei ocupațiune și dându-le de lucru.

Publicând acest proiect, care, poate, pentru mult timp, va rămâne ca multe altele numai proiect, ne gândim cu jale cât de slab suntem noi organizați economicște și ne întrebăm: cine și când ne va da nouă Românilor o sistematică și rațională organizație economică, la adăpostul căreia să ne putem desvolta sigur, în cele mai avantajoase condiții pe toate terenele?

+

Cronică economică.

— O statistică interesantă. — Fenomen economic excepțional. — Cassele de economii. — Urcări de capitaluri. — Asociațiunea. — Congresul băncilor populare. —

Sub titlul „Das Deutschtum im Wirtschaftshaus-halten Österreichs“ a apărut o interesantă publicațiune care se ocupă cu raportul stării economice și financiare a elementului german din Austria față de celelalte elemente străine cum sunt Cehii, Polonii, Românii, Rutenii, Italienii, Slovenii etc. După datele cuprinse în numita publicațiune deși elementul german face numai 35·7% a întregii populațiuni din Austria, totuși aproape pe toate terenele de activitate economică și financiară Nemții se ridică mult peste proporția numărului lor ca populațiune.

Din multe date ce ne stau înainte dăm și noi pentru orientarea celor interesați următoarele: Din cele 69·4 mil. cor. de dare de pământ, nemții plătesc 53·7%; din valoarea de 15·7 miliarde a proprietăților de case 72·4% sunt ale nemților, cari plătesc din darea de 98·5 mil. după aceste case 73·1%; din capitalurile de 4091 mil. cor. al băncilor austriace 73·4% sunt proprietate nemțească; din 569 case de păstrare 67·6% sunt în mâinile Nemților iar din 3.402,000 deponenți 79·4% sunt Nemți, cari au 80% a capitalurilor economizate; în fine din 341 mil. cor. fonduri de rezervă ale băncii lor 86·3% vin pe populațiunea nemțească.

Proporția cea mai însemnată însă o reprezintă elementul german în activitatea industrială. Astfel din capitalul de 6630 mil. cor. al întreprinderilor industriale ca societăți pe acții 95·17% e al nemților, iar din darea de 78·8 mil. cor. ce se plătește prin aceste întreprinderi ei solvesc 91·5%. Din 20.569 întreprinderi industriale mari și mijlocii 84·15% sunt ale nemților, iar din plățile de 1575 mil. cor. ce dau aceste întreprinderi ca salare primesc 94·2%. În fine dintre 9.608,000 suflete ce trăiesc din industria mieă, Nemții reprezintă 49·3%.

Referitor la dări amintim că din 51·7 mil. cor. ce plătesc întreprinderile obligate la publicitate 91·27% vin pe elementul german, care din întreaga dare de consumațiune plătește 70·94%.

O apariție curioasă în împrejurările cari determină de prezent starea financiară a pieței noastre este faptul că deși producțiunea agricolă în anul acesta a fost așa de bună, cum de mult nu s'a mai pomenit, totuși banii sunt scumpi și pare că vor să se mai și scumpească. Producțiunea bogată agricolă de regulă contribuie la ieftinirea banilor, deoarece vânzările cele multe și mari de produse aduc bani în țară, cari pășesc pe piață ca ofertă, căutând plasament. Aceasta este regula generală, confirmată de toate timpurile. Toamna aceasta însă pare că voiește să desmintă o regulă ce ni-se pareă statornică, căci — cum am spus

— deși producțiunea a fost foarte abundată, banii totuși sunt și continuă a fi scumpi, cu mult mai scumpi ca în alte anotimpuri și împrejurări analoge. Cauza acestui fenomen excepțional își află explicare în faptul că prețul cerealelor fiind mai redus, producții nu le vând, ci, pentru trebuințele lor curente de bani, iau anticipatiuni mari dela institutele financiare. În chipul acesta nu numai că abundenta noastră producțiune nu aduce bani pe piață, ci — din contră — că contribuie prin cererea ei și mai mult la absorbirea de numărar și în consecvență la scumpirea banilor. Cât va dură această stare nu putem spune hotărît. Curmarea ei însă ar însemna delăturarea uneia dintre cele mai însemnate cauze ale scumpetei de numărar și ale ameliorării în mod simțitor a pieței financiare.

*

Am arătat într'unul din numerii trecuți ai revistei noastre că Cassa de păstrare din Săliște — după pilde străine — a împărțit între deponenții săi mici „cassete de economii“. Așteptăm cu nerăbdare să vedem cari vor fi rezultatele practice ale acestei încercări. Dacă ele vor fi succese, exemplul va fi la toată întâmplarea imitat, ceea ce ar fi de dorit, mai cu samă că una dintre problemele de căpetenie ale băncilor noastre trebuie să fie lățirea spiritului de economizare la poporul nostru prin toate mijloacele ce le stau la dispoziție.

Zilnic cetim cum în străinătate ba chiar și la noi în țară „cassetele de economii“ prind tot mai mult teren. În special la bohemi — cum vedem într'o revistă străină — o singură cassă de păstrare a împărțit 10,000 de cassette, dintre cari 96% au aflat deponenți permanenți și sânguincioși. O mulțime enormă de capital, care altcum ar rămâne nefolosit, se aduce în producțiune prin economiile micilor cassette. Oare când vom putea arăta și noi astfel de rezultate?

*

Cu toată scumpetea de bani, unele bănci mari străine și chiar și române au decis urcarea capitalurilor lor societare. Între cele străine se remarcă Banca comercială din Pesta, care își va urcă capitalul societar cu 7 mil. cor., adică dela 35 la 42 mil. cor. Între cele române locul întâi îl ocupă „Silvania“, care, cum arătăm în alt loc al „Rev. Econ.“ își dublică capitalul prin o nouă emisiune de acții. Nu cunoaștem încă cursul de emisiune al băncii din capitală, deoarece acesta se va stabili numai cătră finea lunii. Presupunem însă, că cu tot timpul relativ nefavorabil pentru emisiuni, va fi priincios pentru interesele marelui bănci, dată fiind ca garanție reputația cea bună a ei. Condițiunile de emisiune ale „Silvaniei“ pentru relațiile ei și ale pieței financiare sunt bine chibzuite și priincioase atât pentru vechii acționari cât și pentru interesele institutului.

*

Adunarea generală a „Asociațiunii“ a fost de astădată una dintre cele mai succese din câte le-a avut această instituțiune în lungul curs al vremii. S'au rostit frumoase și instructive cuvântări și s'au discutat mulțime de probleme de mare interes cultural. Problemele, ce tae în sfera economică a poporului și cari trebuiesc urmărite și de „Asociațiune“ au fost atinse — pe scurt însă — abia de un singur vorbitor. Mărturisim că am fi dorit să auzim pe cât mai mulți vorbind la acest obiect, căci cel puțin atunci nu ne-am fi lăsat ispițiți a crede că, peste tot luat, nouă ne lipsește încă și astăzi simțul pentru trebuințele economice ale poporului nostru și că la noi încă nu e formată acea opiniune obștească în chestiunile econo-

mice, pe care o găsim în zilele noastre pe primul plan la toate popoarele harnice și stăruitoare. Ne mângâiem însă cu credința ca noile puteri puse în serviciul tovarășiei noastre culturale vor da pe viitor cuvenită atențiune și păraginitului teren al bunei stări materiale a poporului și vor contribui din toate puterile la crearea unei opinii publice corecte în chestiunile economice: chestiunile de pâine și vieață.

Aproape în același timp în care am ținut noi adunarea generală a „Asociațiunii” în București s’au întrunit la un mare congres reprezentanții băncilor populare. Ceice au participat la acest congres mărturisesc lucruri frumoase și serioase. Ca și de altădată s’au distins la această ocazie dl I. S. Duca, directorul Cassei centrale a băncilor populare, prin vederile sale largi și corecte în chestiunea consolidării și desvoltării unelor bănci din regat. Tot asemenea s’au distins și dl Vintilă Brătianu, cunoscut atât de bine prin devotamentul cu care și-a pus cunoștințele sale frumoase în serviciul băncilor populare. =

Reforma casselor de păstrare.

În presa străină se agită din ce în ce chestiunea reformei casselor de păstrare din patria noastră, cari la noi se pot înființa — în opoziție de legile mai vechi ale altor state — pe baza unei extrem de liberale legi: legea noastră comercială din 1875.

Se obiectează adecă, că în forma în care lucrează astăzi în patria noastră casselile de păstrare, nu pot oferi destulă ba chiar nici o garanție depozitelor, deoarece nu sunt obligate la nimic pentru asigurarea depozitelor administrate de ele. Astfel nu sunt obligate de ex. să aibă un anumit stoc de efecte publice de ex. 10%, a acestora — ca garanție pentru depozite. Aceasta este obiecțiunea cea mai însemnată ce li-se aduce, cu care în legătură se cer dispozițiuni legale ca casselile de păstrare să fie obligate a plasa o parte din depozite în efecte publice de stat. Aceasta se cere cu deosebire de când în Prusia — nu de mult — s’a adus deja o astfel de lege.

Din partea sa „Revista Economică” totdeauna a recomandat băncilor române formarea rezervelor de efecte și nu fără rezultat. Căci până când înainte de aceasta cu 7—8 ani rezerva de efecte a băncilor noastre eră de tot neînsemnată, astăzi e cu mult mai mare și mai considerabilă. Din bilanțul general al băncilor române pro 1905, — ce prin bunăvoință ni-s’a pus la dispoziție — efectele publice se cifrează la K 5.755,181 față de K 58.592,207 depuneri, deci aproape 10% a acestora.

Deoarece credința noastră este, că o reformă, ori mai bine zis niște dispozițiuni legale cu privire la operațiunile de depozite a băncilor trebuie să urmeze, nu găsim cuvinte îndeajuns a îndemna pe conducătorii institutelor noastre a căuta să-și mărească rezerva de efecte. Ocazie favorabilă este mai cu samă că îndată ce se vor mai calma evenimentele politice conturbate, cursul efectelor publice se va urca.

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 28 Septembrie 1906.

Evenimentul zilei e urcarea etalonului la Banca Austro-Ungară de la 4% la 4½%, întâmplată în ședința conziliului general al numitei bănci din 27 l. c. — Evenimentul acesta n’a venit tocmai pe neașteptate, deși erau destui cari totuș mai sperau că banca de emisiune va mai îngădui până cei puțin după trecerea „ultimo”-lui cu urcarea etalonului. Nu s’a putut, după raportul secretarului general, Pranger din cauza că — deși banca făcuse tot posibilul pentru analizarea pieței financiare prin punerea în circulație a unei mari cantități de devize — totuș în ultimile zile rezerva bancnotelor libere de dare se șterse cu desăvârșire așa că cu toată siguranța ea nu ar mai fi putut satisface cererilor ce aveau să urmeze la finea lunii. Așa fiind, cum cererea de numărare continuă a fi mare, probabil că în toamna aceasta vom fi martori unei circulațiuni de bancnote supuse la dare. Cazul n’ar fi nou pentru monarhia noastră, deși n’a mai obvenit de mult. Sperăm însă că cu toate acestea banca de emisiune va aduce sacrificiul dării și fără să mai urce etalonul, ceea ce de altcum a mai făcut și în trecut. Banca imperială germană în anul trecut încă a depășit contingentul bancnotelor libere de dare fără ca să urce însă etalonul peste 5%.

Pentru băncile noastre scumpetea aceasta de bani desigur că nu va rămânea fără rezultat; ea se va arăta la încheerile anuale, cel puțin la acele bănci, cari cu toată urcarea etalonului, pentru menajarea clientelei lor nu au apelat la acelaș mijloc, adecă să urce și ele la rândul lor dobânzile de împrumuturi. Escontul privat de bună samă se va mai urca. La multe bănci, chiar și din capitală, poate să ajungă la 6%, ba se poate întâmpla ca și creditul de reescont să se mai restrângă. Ori cari ar fi surprinzele zilelor ce vor urma, băncelile noastre au cel mai bun prilej de a nu se regresa asupra clientelei lor și așa destul de împovărată. =

SOCIETAȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

„Silvania”. Unul dintre cele mai mari institute financiare române „Silvania” din Șimleu își duplică capitalul societar de la 300,000 la 600,000 cor. prin o nouă emisiune de acții. Prospectul pentru noua emisiune s’a publicat și e deja cunoscut în cercurile financiare române, așa încât de astădată nu ne vom ocupa mai amănunțit de el. Ne exprimăm numai bucuria văzând cum acest institut s’a desvoltat și se desvoaltă atât de frumos, încât astăzi se vede necesitat a-și urca capitalul societar. În adevăr, pentru cine a urmărit cu atențiune bilanțurile „Silvaniei” vesteră urcării capitalului societar nu va fi nici de cum surprinzătoare. Trebuințele de credit ce se sprijinesc pe acest fruntaș institut sunt atât de însemnate încât „Silvania” este una din puținele noastre bănci care eră silită să apeleze mai mult la capital străin, astfel în 1903 cu fonduri de rezervă de 258 000 cor. pe lângă capitalul societar a făcut uz de un reescont de aproape 650,000 cor. Tot asemenea în 1904 pe lângă fondurile sale de rezervă de 265.000 cor. și capitalul societar a întrebunțat un credit de reescont de 835,000 cor. În 1905 — dacă ne reamintim bine

— s'a menținut aproape aceiaș proporție. Prin noua emisiune „Silvania“ va ajunge în posesiunea unui însemnat capital propriu pe care să-l poată folosi mai sigur pentru trebuințele de credit ale clientelei sale.

Dorim succes deplin la noua emisiune și prosperitate institutului ce intră într'o nouă epocă de dezvoltare.

SUMAR.

Chestiunea economică română. — Replătirea depozitelor spre fructificare. — „Un proiect în interesul maghiarimei ardeleni“. — Cronică economică. — Reforma casselor de păstrare. — *Revista financiară*: Situațiunea. — *Societăți financiare și comerciale*: „Silvania“.

Firma W. Krafft în Sibiu

se recomandă onoratelor instituite de credit pentru furnizarea de imprimate și cărți de afaceri de orice fel.

Afară de cele mai moderne prese tipografice a instalat și o mașină combinată de liniat, prima în Austro-Ungaria.

Cele mai complicate tabele, precum libele de depuneri, etc. se confecționează cu aceeaș îngrijire, prompt și ieftin, ca și cele mai simple soiuri de imprimate pentru manipulație.

Compactarea se efectuește în compactoria firmei *Frans Neusil* din loc, înzestrată cu instalațiunile cele mai moderne.

Nr. 70 (2-4).

„LUCEAFĂRUL“, instit. de credit și econ. în Vârșeț.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și de economii „Luceafărul“ din Vârșeț publică concurs pentru un post de **practicant** cu un salariu începător de K 720.— la an. Se cere: absolvarea unei școli comerciale cu matura, să cunoască în scris și vorbire, limba română, germană și maghiară, și să fie pe deplin sănătos. — Ceice doresc a competi la acest post să înainteze rugarea și documentele necesare direcțiunii institutului până cel mult în 10 Octombrie st. n. a. c. Cei cu praxă vor fi preferiți.

Postul e de ocupat îndată după alegere.

Vârșeț, la 11 Septembrie 1906.

Nr. 92 (1-2)

Direcțiunea.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 26 Septembrie 1906.

‰	V A L O R I	Viena	Bpesta
		vinde	vine
	Datoria publică comună.	v cor	p. 100 K
4	Renta unit. în hârtie, Mai, Nov.,	99-10	99-25
4-2	„ „ arg. Febr. Aug.	99-05	100-25
5	Losuri din 1860 à fl. 500.— „ 20% dare	159—	160—
5	„ „ 1860 à fl. 100.— „ 20% „	219—	224—
—	„ „ 1864 à fl. 100.— „	277—	279—
	Datoria publică austriacă.		
4	Renta austr. aur., scut. de dare	116 80	117—
4	„ „ Cor.	99-35	99-85
3 1/2	„ „ de invest.	88 90	—
	Datoria publică ungară.		
4	Renta ung. aur., scut. de dare	112 60	113.—
4	„ „ Cor.	94-90	95-10
3 1/2	„ „ „ „ „ „ „	84-35	84-70
—	Impr. ung. cu premii à 100 fl. „ „ „	209 50	210—
4	„ p. regul. Tisei sc. de dare	156—	157-50
4 1/2	Oblig. de regalii croat-slav.	101-30	103—
3	Impr. p. regul. Porților de fier	77-25	76-75
4	Oblig. rurale croato-slavone	97-20	99—
4	„ „ ungare	95-50	95-50
	Alte datorii publice.		
5	Los. p. regularea Dunării, à 100 fl.	266 50	—
4	Obl. Soc. Temeș-Bega	96-35	98—
5	Imp. cu prem. al orașului Viena	103-15	—
4 1/2	„ „ „ „ Budapesta	94-70	95—
2	„ „ „ sêrbesti à 100 fr.	105-50	—
—	Oblig. cu premii a C. fer. turc. à 400 fr.	161-75	—
—	Impr. bulgar 1889.	118 70	119-50
	Scrisuri fonciare și a. a.		
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	99-30	—
3	„ „ „ „ cu premii, 1880	287—	—
4	Banca austro-ungară 50 ani	100-75	100-20
4	„ „ „ 50 ani	—	100-75
4 1/2	Banca com. ung. Pesta	100-45	101—
4	„ „ „ „ „ „ „	98 25	98-25
4 1/2	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, repl. 110% în fl.	106—	105-75
4	Obl. com. ale Băncii com. ung., Pesta, 50 1/2 ani	99-25	101—
4	„ „ „ I Casse de păstr. patriot., Pesta	98—	98-25
4	Inst. de credit fonciar ungar	98-75	97-25
3 1/2	„ „ „ „ „ „ „	97 05	98—
4 1/2	Banca „ hipotecară ungară	100-30	101—
4	„ „ „ „ „ „ „	100-60	98—
4	„ „ „ „ „ „ „ cu premii	267—	135—
4 9/10	Cassa de păstrare regn. Pesta 50 ani	—	98—
5	„Albina“, Sibiu	—	101-50
4 1/2	„ „ „ „ „ „ „	—	101-50
4 1/2	Cassa de păstrare Sibiu, em. IV.	—	101-25
5	„ „ „ Brașov	—	103-50
4 1/2	„ „ „ „ „ „ „	—	102—
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, em. VI.	—	101—
4	„ „ „ „ „ „ „ VII.	—	98-50
	Lozuri.		
	Basilica, à fl. 5.—	23-40	23—
	Credit, à fl. 100.—	464—	464—
	Clary, à fl. 40.— v. c.	146—	—
	Buda, à fl. 40.—	179—	182—
	Pálffy, à fl. 40.—	181—	180—
	Crucea roșie austriacă, a fl. 10.—	49-75	52—
	„ ungară, à fl. 5.—	30-30	31-75
	Rudolf, à fl. 10.—	60—	—
	Salm, à fl. 40.— v. c.	203—	—
	Salzburg, à fl. 20.—	76—	—
	Impr. cu prem. al oraș. Viena, 1874	514 50	515—
	Sanatorium Regina Elisabeta K 5.—	—	10-25
	„Jó sziv“, à K. 4.—	—	12—
	Valute.		
	Galbini austr. sau ung.	11-39	11-43
	„ c. reg.	11-35	11-33
	Napoleon'or (20 frei sau 8 fl. aur)	19-12	19-13
	20 Marce germ. aur	23-56	23 54
	Ruble rușești de hârtie per bucată	—	2-53 3/4
	Bilete germ. 100 M.	117-62	117-77
	„ franc. 100 Fr.	—	95-65
	„ ital. 100 Lire	95-60	95-65
	Ruble, bilete, 100	253-50	—
	Lei românești, 100	—	95-30